

Куліш у пеклі

Автор:

Пантелеймон Куліш

Куліш у пеклі

Пантелеймон Олександрович Куліш

Пантелеймон Олександрович Куліш

Куліш у пеклі (Староруська поема Панька Небрехи)

1. Заспів

I

Усім лучалось нам чувати

Не раз між людьми, та й не два,

Чи то й написане читати

Про пекло й про його дива.

Гомер, Віргілій, Котляревський

Співали про той мир мертвецький,

А Дант — мов на Дону там був.

Ще якось і в чистець пробрався

I в рай за дівчиною вгнався,

Та ба! там гарбуза здобув.

II

Мені, Небресі, зась плескати

Про те, чого не бачив сам,

Шкода про те оповідати,

Що в пеклі діється і там,

Де наші очі ледві бачать,

Як душі зорями маячать,

Но, сам Куліш мені не дасть

Про все те страхітте збрехати,

Якого мусив він дознати

Через людську, мовляв, напасть,

III

Оце ж про все, чого мій любий

Тезко Олелькович дознав,

Як до останньої вже згуби

Лукавий мир його загнав,

Тепер вам певно слезезую

I правду безо лжі ясую:

Бо з пекла він живий вернувсь,
Протей брехливого народу,
Що не збрехав ні слова зроду
Про добре й зле, чого здобувсь.

IV

Він був із пекла геть ізнявся
Над передвічну дику тьму,
Аж се Ілля святий озвався
І громом заgrimів йому
Віддалеки над головою:
Коли не надишся стрілою
Летіти в пекло сторчкака,
Як ті, що тільки молитвами,
А не спасенними ділами
Заломлють попа й дяка.

V

Вертайсь додому і, що знаєш,
Що думаєш, кажи, як єсть, —
Не так як у брехак читаєш, —
Хоч би тобі за правду й смерть

Від злюк у вічі зазирала,
Хоч би й Москва на тебе встала
І рідна предківська земля...
Дурницю мусиш занедбати
І на лукавих не вважати,
Яка б ні лучилась пеня.

VI

Що я книші святим розвожу
І торохчу своїм возком,
Дак се храню я правду божу,
Щоб злюки хитрим язиком
Її в брехню не повернули
Да про страшний суд не забули,
Що буде всіх людей судить.
Оце ж і знай, що я громами
Тебе від них та блискавками
За правду буду боронить?

VII

Під сими ж то запевненнями
Почув Панько пророчий глас

І голубиними крилами
Вернувся дух його до нас.
Тепер шкода його судити
Міносу да хвостом крутити:
Нічого не боїться вже, —
Бо торохтюча колесниця
Його від кривди стереже.

2. Пісня перва

І

Куліш завзятий був писака,
В шпаргалках, мов та миш, довбавсь.
Що коїв лях і гайдамака,
До всього пильно доглядавсь.
Ще ж завела його охота
Писати всячину й про чорта
Та й про богів оповідав.
«Боги, — рече, — пішли з героїв,
Преславних душогубством воїв,
Що й дідько б ради ім не дав».

II

Таки Панько писав-проводив
І всіх чортів письмом дрочив.
З писаками ніже не ладив
За їх героїв і богів,
Бо душогубство прославляли
І до богів за темні хмари
Драбину строїли собі,
Щоб старий бог, всіх благ податель,
Усіх дурниць законодатель,
Родив ім груші на вербі.

III

За се Куліша узились
Усі пекельні цензори,
Що від отця брехні родились
Людського мороку царі.
Ото ж, як дзизнула косою
Безока смерть, він головою
Поліг, мовляли, «дуба дав»,
І за письменницьку роботу,
Що завдавала всім турботу,

До пекла мовчки почвалав.

IV

До пекла, певно не до раю:

Се знав і Київ, і Москва,

І Львів, що руського звичаю

Колись був третя голова,

А потім у ляхву пошився,

Від мови нашої відбився

І став з уніта палієм:

Бо предками зве гайдамацтво,

Те тотарене козацтво,

Що Русь спустошило вогнем, —

V

Що на підмогу хана звало,

Упавши попяну в біду,

І руським тілом годувало

Його ненаситну Орду.

Знайшлись і в Києві бурлаки,

Що з людоїдів-гайдабур

Зробили православних воїв,

Святої вольності героїв,
Всесвітньої культури мур.

VI

Заскиглили, немов на вовка,
Всі гавкуни на Куліша,
І розійшлась кругом помовка,
Що, певно, дано відкоша
В раю завзятому писаці
За невгавущі злющі праці,
І в пеклі мучиться тепер:
Присуджено-бо люті муки,
Письменним людям для науки,
Йому тоді, як ще й не вмер.

VII

І справді ж бо давно наслухавсь
Дурного лементу Куліш
І в голові собі начухавсь,
Та серце в грудях бгав, мов книш.
Як наші давні Андибери
Пили в кабашної гатери,

Аж покіль ходора все йшло,
Аж покіль груби гуркотали
І сажею світ затемняли,
Так і в письменників було.

VIII

Не мед-пяне-чоло кружляли,
Чорнильний опіум вони,
І лжею пійло заправляли,
Найкращим трунком сатани,
Аж покіль морок душі темні,
Мов сажа пустки ті корчемні,
Непроглядно заволокав.
Від галасу того пяного,
Від біснування навісного
Сердека в хутір утікав.

IX

Там води Лети дзюркотали
Про молоду старовину
І з кволим серцем розмовляли
Про сльози, рози та весну.

І забувало серце кволе
Про те, мовляв, просторе море,
Що має гаду без числа, —
Про ту безодню, що пустилось
По ній плисти, та й опинилось
Без демена і без весла.

X

Було колись, як очортіє
У Січі пити горілки,
Козацтво наше густо вкриє
Саетами зимовники.
І там уже гуляти годі:
Сидить отаман у городі,
Пильнує кримські кавуни,
Не татарву ганяє — свині,
Щоб не поіли жовті дині,
Як манна, кожному смачні.

XI

Так і Куліш було забеться
В глухі степи чи то в гаї...

Нехай хто хоче лобом беться
Один з одним, як бугаї,
За те, яким се дивним робом
Перевернувся хліборобом
Страшний паливода-козак,
Як занедбав свою криваву
Старовину і втратив славу
Там, де гуляв-буяв кабак.

XII

Забеться в мовчазну хатину,
Що стала рака в пустирі,
І, як чернець лиху годину
Осміює в монастирі,
Так він кепкує із недолі,
Самітникуючи на волі,
І годі вже старовину
Козацьку й панську ворушити,
Що не давала людям жити
Через безрозумну войну.

XIII

Там степові йому не снились
Кабашниці та шинкарки,
Що їх обачністю хвалились
Колись нетяги-козаки, —
Ні батько збреханий козацький,
Що юртовав наш люд простацький,
Присягами дурив ляхву,
З її сліпим вельможним панством,
І хана з хижим азіатством
І церкволюбницю Москву.

XIV

Ані його по духу кривні,
Печені хутко докторці,
Защитники катюги ревні,
Цвірінькуваті горобці, —
Ті, що до книжників лестились
І книгогризами зробились
Да й стали наших поучать,
Що наша шмальцьробна буда
І будники були з-між люда
Такі, що вміли будовать,

XV

Се есть будинки майструвати,
Церкви та замки, — люд буйний,
А не послід, що відметати
Його звук геть від себе свій, —
Що по полях ратаювати,
А по містах крамарювати
Не вмів, не здужав, не хотів,
А ждав козацької руїни
І з кочової України,
Як шершень в пасіку, летів.

XVI

Не снились там і книгогризи
Панькові посеред левад,
Що, повбиравшись в пишні ризи,
Сповняли брехунами ад...
Все, що чинили, що писали,
Про що кагалом розмовляли,
У його Лета пойняла
І всі книжки несамовиті,
Половою мішки набиті,

В запомин-море понесла.

XVII

Як же та Mors, мовляв, морснула

Його косою, мов на жарт,

Душа від тіла полинула,

Байдужна, хто їй кум чи сват,

Чи ворог клятий, чи друзяка,

Без сорома в очу собака,

Що, знай, крутив-махав хвостом,

Поки вхопив не по заслuzі

Не псу належне, не котюзі

І втік з нетрудженим шматком.

XVIII

Байдужен їй і Каменецький,

Природний езуїт-земляк,

Підлиза-прасол кролевецький,

Душею ласий потурнак;

І тульський писар, що з ним гризся,

Покіль пройдисвітом зробився

І став з підбрехача панком,

Тоді мов братте обнялися,
Мов чорт із бісом понялися
Або хан з Хмелем-козаком.

XIX

І вовк... ні, се була вовчиця,
А тільки прозвано вовчком...
І не вовчиця, а лисиця
З ехидним ницим язиком...
Тихесенько, як тіль, ступала,
Хвостом слід вовчий замітала
І кралася не до курей,
А до сердець прихильно-щирих,
До розумів святих-правдивих,
Губила між людьми людей.

XX

І той, що за роботу брався,
Над прислів'ями працював,
А потім із дітей знущався,
Калюжею письменство звав,
Бо «грузнуть у літературі»,

Не підклоняються цензурі
І люблять правду над брехнею,
Той, що не бачить і не чує,
Як бідна дітвора бідує,
Зробив із себе сам свиню.

XXI

І «Каїн» — брат, що материзну
У вбогих сестер заживав,
І, зневажаючи отчизну,
Із рідного гнізда їх гнав, —
Що, мов у байці обізяна,
Знай, колодде важке качала,
Сидів та нидів над письмом
І мотлоху надбав без глузду,
Тим часом жінка без загнужду
Пообкрадала свекрів дом.

XXII

Байдужні й ті, що рідну мову
Занедбують, найкрашу з мов,
Народолюбності основу,

І пристають до ворогів, —
Ті, що язик від бога даний
І духом творчим осіяний,
Зробили змалку «мовчазним»,
Людей же, що свій край любили,
Немов стратенців осудили
Судом драконовим, чужим.

XXIII

І ті, кому він в генерали
Драбину лізти підставляв, —
Кого цурались, мов не знали,
Як розум власний не сягав, —
В кого на панській високості,
Мов у якого Jego Morsi,
Крутилась вітром голова, —
Кому святих Камен родина,
І Древня Русь, і Україна —
Одні безрозумні слова...

XXIV

Русь Древня — корінь і начало

Всього, чим дишем, живемо,
Що в нас величного постало,
На чім у вірі стоїмо;
А наша рідна Україна —
Під сонцем праведним єдина
Колиска мови, що ні грек,
Ні римлянин, ні римський кривний,
Поляк, слуга латини ревний,
Ні москалюга, що ізрек

XXV

Нам заповідь на всю вселенну —
Забути, кинути її,
Криничину живу, священну,
Укриту в серця глибині —
Ніхто з них не співав над нею,
Колискою життя сією,
Того чудовного котка,
Що вже й за Кия Киянина
Робив родину й сімянина
І з князя в нас, і з простака.

XXVI

Відступники Землі Святої,
Що Святославів, Ігорів,
Владимерів на тім устої
Словянства чесного, Дніпрі,
Зродила нам і згодувала,
І слави світом осіяла,
Вхопились осліп за чини,
І так, як предки їх з ляхвою,
Вони з новою татарвою
Полізли гурмом у пани.

XXVII

Куліш тим часом всю природу
До себе на підмогу звав
І «духа правого» свободу
Вселенським духом покріпляв,
А все друковане гультяйство,
Тарасовство да Костомарство,
В безчесні брехні повернув,
Князів, царів премудрих славив,
Русь над Козащину поставив,
Всіх до єдиності горнув...

XXVIII

Русь Древня! довго ти стояла
Архистратигом християн,
Аж поза Сурожжю ганяла
Козаків, Кобяків, поган...
Русь Древня... о! велике слово,
Свободи всіх словян осново!
Тебе не вкраде в нас Москва,
Так як украла нашу мову
Та й викроїла з неї нову,
Тим робом, що й Литва й Ляхва.

XXIX

Була вона колись єдина,
Була «свята» єдинством Русь;
Та з неї стала Україна,
Як пан ляхом перевернувсь,
Козак же, пана в лики взявши
І татарві його продавши,

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/kul-sh_panteleymon/kul-sh-u-pekl

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)